

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa: **Slovenský pozemkový fond**, Bratislava, Búdková č. 36, Regionálny odbor Nitra, Za Hydrocentrálou č. 6, Nitra, proti odporcovi: **Obvodný pozemkový úrad v Nitre**, Štefánikova tr. č. 88, Nitra, za účasti 1/ (nebohého) J., naposledy bytom A. zastúpeného Mgr. Ing. F., S., 2/ Poľnohospodárske družstvo I., zastúpené advokátom JUDr. J., N., o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia a postupu odporcu zo dňa 5. apríla 2005 č. 2004/00537-149/04-R, o odvolaní právneho zástupcu zúčastnenej osoby 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č.k. 13Sp/25/2005-76 zo dňa 27. apríla 2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre č.k. 13Sp/25/2005-76 zo dňa 27. apríla 2007 **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Nitre napadnutým rozsudkom rozhodnutie odporcu uvedené v záhlaví tohto rozhodnutia zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Navrhovateľovi náhradu trov konania nepriznal.

Z odôvodnenia uvedeného rozsudku vyplýva, že krajský súd v preskúmvanej veci mal preukázané, že odporca rozhodnutím zo dňa 5. apríla 2005 č. 2004/00537-149/04-R rozhodol tak, že J. – zúčastnená osoba, podľa § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. o navrátenie vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „reštitučný zákon“) spĺňa podmienky § 3 ods. 2 reštitučného zákona na navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré prešli do vlastníctva štátu na základe rozhodnutia Konfiškačnej komisie v Nitre č. 257/253/48 zo 16.4.1948 podľa § 2 nar. č. 104/1945 Zb., ktorým boli pôvodnému vlastníkovi E., rod. G., starej matke oprávnenej osoby, skonfiškované všetky pôdohospodárske nehnuteľnosti, uvedené vo výroku rozhodnutia správneho orgánu a súčasne vyslovil, že oprávnenej osobe sa priznáva právo na náhradu za pozemky z dôvodu, že vlastníctvo k pôvodným pozemkom nemožno navrátiť, pretože na tieto pozemky existujú prídellové listiny, ktorými boli pozemky pridelené fyzickým osobám, čo je zákonnou prekážkou vrátenia vlastníctva.

Krajský súd z administratívneho spisu zistil, že žiadateľ J. si uplatnil u odporcu reštitučný nárok dňa 22.11.2004 ako oprávnená osoba podľa § 2 ods. 2, písm. c/ reštitučného

zákona po pôvodnej vlastníčke E., rod. G., starej matke, zomrelej dňa 21.7.1952 z dôvodu, že pozemky jej boli skonfiškované podľa nariadenia č. 104/1945 Zb. ako osobe maďarskej národnosti rozhodnutím konfiškačnej komisie č. 257/253/48 zo 16.4.1948; podľa potvrdenia Ministerstva vnútra SR, Štátny archív E., rod. G. nie je evidovaná v registri Okresného ľudového súdu v Nitre z rokov 1945-1948, ktorý trestne stíhal podľa nariadenia č. 33/1945 Zb., ďalej zistil, že starí rodičia oprávnenej osoby – E. a G., ktorý zomrel v r. 1918 mali dve deti - dcéru I. a syna I. (zomrel v roku 1964), ktorý bol ženatý s K. a mali spolu 3 deti – G. (zomrel 2006), T. (narodila sa v roku 1931) a Z. (zomrela v roku 2000), ktorá mala jedného syna S.; žalovaný správny orgán preskúmaným rozhodnutím zúčastnenej osobe J. priznal právo na náhradu podľa § 6 reštitučného zákona za pozemky, ktoré nie je možné navrátiť do vlastníctva oprávnenej osobe; Slovenský pozemkový fond v odvolaní proti rozhodnutiu žalovaného správneho orgánu namietal právne posúdenie nároku oprávnenej osoby, nesprávne určenie jej zákonného podielu podľa § 2 ods. 2, písm. c/ reštitučného zákona a súčasne nesprávnu aplikáciu § 4 reštitučného zákona pri určení okruhu povinných osôb.

Krajský súd dospel k záveru, že žalovaný správny orgán v zmysle § 2 ods. 2 písm. c/ reštitučného zákona nesprávne posúdil vlastnícky podiel oprávnenej osoby k nehnuteľnostiam, ku ktorým jej priznal právo na navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré pochybenie viedlo k zrušeniu napadnutého rozhodnutia a vráteniu veci mu na ďalšie konanie, ako aj, že správny orgán pochybil, keď nevykonal náležité dokazovanie na zistenie povinných osôb. Uložil správne orgánu, aby v ďalšom konaní opäť posúdil zákonnosť nároku oprávnenej osoby v zmysle ustanovení reštitučného zákona, resp. jeho právnych nástupcov, pretože oprávnená osoba v roku 2006 zomrela, náležite zistil okruh povinných osôb a konal so všetkými povinnými osobami. Preskúmané rozhodnutie žalovaného správneho orgánu podľa § 250q ods. 2 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Krajský súd o náhrade trov konania rozhodol podľa § 246c O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1, navrhovateľovi náhradu trov konania nepriznal, pretože mu v tomto konaní žiadne trovy nevznikli.

Proti uvedenému rozsudku súdu prvého stupňa sa v zákonnej lehote odvolal právny zástupca alebo jej zúčastnenej osoby 1/. Žiadal, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, alternatívne zmenil a preskúmané rozhodnutie odporcu potvrdil. Namietal, že v konaní došlo k vadám uvedeným v § 221 ods. 1 O.s.p., konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal navrhované dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a doteraz zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú tu ďalšie skutočnosti alebo iné dôkazy, ktoré doteraz neboli uplatnené, ako aj že napadnutý rozsudok vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Navrhovateľ ani odporca sa na odvolanie nevyjadrili a odvolací návrh nepodali.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 246c ods. 1 O.s.p. v spojení s ust. § 10 ods. 2 preskúmal odvolaním napadnutý rozsudok krajského súdu a konanie mu predchádzajúce v zmysle ust. § 246c ods. 1 v spojení s §§ 211 a nasl. a dospel k názoru, že odvolanie je dôvodné.

Odvolací súd považoval odvolanie zástupcu nebohej zúčastnenej osoby Mgr. Ing. F. podľa § 33b ods. 6 Občianskeho zákonníka za právny úkon na ochranu splnomocniteľa (J.), alebo jeho právneho nástupcu, aby nesprávnym postupom súdu prvého stupňa neutrpeli ujmu, pretože v dôsledku nesprávneho postupu súdu prvého stupňa v preskúmvacom konaní, v ktorom súd prvého stupňa konal a rozhodol o reštitučnom nároku zúčastnenej osoby – J., po jeho smrti bez toho, aby zistil dedičov po ňom, rozhodol o ich príbratí do konania ako účastníkov a doručil im rozsudok, právnym nástupcom uvedenej zúčastnenej osobe by hrozila ujma na ich právach.

Predmetom odvolacieho konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým krajský súd zrušil rozhodnutie žalovaného správneho orgánu, ktorým rozhodnutím odporca vyhovel reštitučnému nároku zúčastnenej osoby ako oprávnenej osoby uplatnený podľa reštitučného zákona na navrátenie vlastníctva k žiadaným nehnuteľnostiam a vec mu vrátil na ďalšie konanie, a preto odvolací súd preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo najmä z toho pohľadu, či súd prvého stupňa pri súdnom prieskume napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu postupoval v súlade s hmotnoprávnymi právnymi predpismi ako aj v súlade s procesnoprávnymi predpismi.

Predmetom preskúmvacieho konania v danej veci bolo rozhodnutie a postup žalovaného správneho orgánu, ktorým rozhodnutím odporca v rámci konania podľa reštitučného zákona žiadateľovi ako oprávnenej osobe priznal právo na náhradu za žiadané pozemky.

Podľa § 5 ods. 1, 2, 3, 5 reštitučného zákona právo na navrátenie vlastníctva k pozemku môže uplatniť oprávnená osoba do 31. decembra 2004 na obvodnom pozemkovom úrade, v ktorého obvode vlastnila pozemok, a zároveň preukáže skutočnosti podľa § 3. Neuplatnením práva v lehote právo zanikne. Rozhodnutie o navrátení vlastníctva k pozemku alebo rozhodnutie o priznaní práva na náhradu podľa § 6 ods. 2 a 3 vydá obvodný pozemkový úrad. Na konanie podľa odseku 2 sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní. Proti rozhodnutiu obvodného pozemkového úradu podľa odsekov 2 a 4 možno podať opravný prostriedok na súde.

Podľa § 3 ods. 1, 2 reštitučného zákona oprávneným osobám sa navráti vlastníctvo k pozemku, ktorý prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v dôsledku taxatívne ustanovenom pod písm. a/ až t/.

Obdobne sa postupuje aj v prípadoch, keď fyzickej osobe vznikol nárok na vyňatie pozemkov z konfiškácie podľa osobitných predpisov. **Za osoby, ktorým vznikol nárok na vyňatie pozemkov z konfiškácie podľa osobitných predpisov, treba považovať aj občanov Slovenskej republiky, ktorí majú trvalý pobyt na jej území a ktorým bolo odňaté vlastnícke právo (Nariadenie Slovenskej národnej rady č. 104/1945 Zb. SNR o konfiškovaní a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Mad'arov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa v znení neskorších predpisov)** k pozemkom a neboli odsúdení podľa osobitných predpisov. Ak tieto pozemky boli už pred rozhodujúcim obdobím pridelené v rámci predpisov o pozemkových reformách, rieši sa nárok týchto oprávnených osôb podľa § 7, ak došlo k odňatiu prídelu postupom uvedeným v odseku 1.

V zmysle ust. § 1 písm. a/, b/ reštitučného zákona tento zákon upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré neboli vydané podľa osobitného predpisu

(zák. č. 229/1991 Zb.). Vlastnícke právo sa vracia k pozemkom, ktoré tvoria a/ poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria, b) lesný pôdny fond.

Podľa § 2 ods. 1, 2 reštitučného zákona právo na navrátenie vlastníctva k pozemku podľa tohto zákona môže uplatniť oprávnená osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území a ktorej pozemok prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 (ďalej len "rozhodujúce obdobie") spôsobom uvedeným v ustanovení § 3.

Ak osoba, ktorej vlastníctvo k pozemku prešlo v rozhodujúcom období do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby v prípadoch uvedených v ustanovení § 3, zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5 alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami štátni občania Slovenskej republiky, fyzické osoby v poradí taxatívne ustanovenom pod písmenom a/ až e/ reštitučného zákona.

Predpokladom navrátenia vlastníctva k pozemkom alebo priznania náhrady za nehnuteľnosti, ktoré nie je možné vydať podľa reštitučného zákona bolo, aby si oprávnená osoba uplatnila reštitučný nárok na pozemkovom úrade v zmysle § 5 ods. 1 uvedeného zákona a súčasne preukázala splnenie zákonných podmienok oprávnenej osoby ustanovených v § 2 ods. 1, 2 tohto zákona, ako aj že žiadané nehnuteľnosti prešli v zákonnej dobe (od 25.2.1948 do 1.1.1990) na štát alebo inú právnickú osobu v dôsledku skutočností taxatívne ustanovených v § 3 ods. 1, 2, 3 reštitučného zákona, právo na navrátenie vlastníctva alebo priznanie náhrady si oprávnená osoba uplatnila v lehote ustanovenej v § 5 ods. 1 označeného zákona (do 31.12.2004) a **žiadané pozemky ku dňu odňatia mali charakter pôdy podľa § 1 ods. 1 tohto zákona** ako aj, že žiadané nehnuteľnosti neboli vydané podľa zákona o pôde (zákon č. 229/1991 Zb.).

Na konanie o nárokoch oprávnených osôb v zmysle zákona o pôde sú príslušné pozemkové úrady podľa § 5 ods. 1 reštitučného zákona v spojení s § 5 ods. 5 zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v platnom znení.

Pre konanie pozemkového úradu o navrátení vlastníctva k pozemku alebo rozhodnutie o priznaní práva na náhradu podľa § 6 ods. 2 a 3 reštitučného zákona platia všeobecné predpisy o správnom konaní, teda ustanovenia zákona č. 71/1967 Zb. v platnom znení o správnom konaní (ďalej len „správny poriadok“) podľa § 5 ods. 3 reštitučného zákona.

Podľa § 14 ods. 1, 2 správneho poriadku účastníkom konania je ten, o koho právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach sa má konať alebo koho práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti môžu byť rozhodnutím priamo dotknuté; účastníkom konania je aj ten, kto tvrdí, že môže byť rozhodnutím vo svojich právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach priamo dotknutý, a to až do času, kým sa preukáže opak.

Účastníkom konania je aj ten, komu osobitný zákon také postavenie priznáva.

Podľa § 250m ods. 1, 2, 3 O.s.p. konanie sa začína na návrh, ktorým je opravný prostriedok proti rozhodnutiu správneho orgánu.

Návrh sa podáva na príslušnom súde v lehote tridsiatich dní od doručenia rozhodnutia, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje niečo iné. Návrh je podaný včas aj vtedy, ak bol podaný

v lehote na orgáne, ktorý vydal rozhodnutie. Ak rozhodnutie neobsahuje poučenie o opravnom prostriedku alebo ak obsahuje nesprávne poučenie, možno ho napadnúť do šiestich mesiacov od jeho doručenia.

Účastníkmi konania sú tí, ktorí nimi sú v konaní na správnom orgáne, a správny orgán, ktorého rozhodnutie sa preskúmava.

Súd prvého stupňa pri preskúvaní napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu nepostupoval náležite v intenciách citovaných právnych noriem a v konaní sa dopustil procesného pochybenia majúceho za následok nezákonnosť jeho rozhodnutia vo veci samej napadnutým rozsudkom.

Odvolačí súd z predloženého spisového materiálu krajského súdu, ktorého súčasťou tvoril administratívny spis žalovaného správneho orgánu v danej veci zistil, že J. si uplatnil na Obvodnom pozemkovom úrade v Nitre reštitučný nárok dňa 22.11.2004 ako oprávnená osoba podľa § 2 ods. 2, písm. c/ reštitučného zákona po pôvodnej vlastníčke E., rod. G., starej matke, zomrelej dňa 21.7.1952 z dôvodu, že žiadané pozemky boli skonfiškované jeho právnej predchodkyňou podľa nariadenia č. 104/1945 Zb. ako osobe maďarskej národnosti rozhodnutím konfiškačnej komisie č. 257/253/48 zo 16.4.1948; Obvodný pozemkový úrad v Nitre – odporca, rozhodnutím zo dňa 5. apríla 2005 č. 2004/00537-149/04-R rozhodol tak, že žiadateľ J. ako oprávnená osoba podľa § 5 ods. 2 reštitučného zákona spĺňa podmienky § 3 ods. 2 reštitučného zákona na navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré prešli do vlastníctva štátu na základe rozhodnutia Konfiškačnej komisie v Nitre č. 257/253/48 zo 16.4.1948 podľa § 2 nar. č. 104/1945 Zb., ktorým boli pôvodnému vlastníkovi E., rod. G., starej matke oprávnenej osoby, skonfiškované všetky pôdohospodárske nehnuteľnosti, uvedené vo výroku rozhodnutia správneho orgánu a súčasne vyslovil, že oprávnenej osobe sa priznáva právo na náhradu za pozemky z dôvodu, že vlastníctvo k pôvodným pozemkom nemožno navrátiť, pretože na tieto pozemky existujú pridelové listiny, ktorými boli pozemky pridelené fyzickým osobám; proti tomuto rozhodnutiu podal v zákonnej lehote opravný prostriedok navrhovateľ – Slovenský pozemkový fond; súd prvého stupňa na pojednávaní dňa 9.3.2007 z prednesu zástupcu navrhovateľa zistil skutočnosť, že zúčastnená osoba J. zomrel dňa 3.12.2006 a na pojednávaní dňa 27.4.2007, na ktoré pojednávanie za zúčastnenú osobu – oprávnenú osobu, nikoho nevolal, rozhodol napadnutým rozsudkom, ktorý nikomu za zúčastnenú osobu ani nedoručil; rozsudok súd prvého stupňa doručil právnomu zástupcovi nebohého J. na základe jeho žiadosti.

Vzhľadom na skutkové zistenia odvolací súd v danej veci dospel k záveru, že súd prvého stupňa tým, že v preskúvaní konaní konal a dokonca rozhodol napadnutým rozsudkom potom ako J. dňa 3.12.2006 zomrel, bez toho, aby si zadovážil úmrtný list, zistil okruh dedičov po poručiteľovi J., konal s nimi a doručil im rozhodnutie v merite veci, sa dopustil takého procesného pochybenia, ktorým účastníkovi konania odňal možnosť konať pred súdom, na ktoré pochybenie je súd povinný prihliadnuť v každom štádiu konania. J. bol účastníkom správneho konania v zmysle § 14 ods. 2 správneho poriadku v spojení s § 2 ods. 2 písm. c/ a s § 5 ods. 1 reštitučného konania, a preto v dôsledku podania opravného prostriedku navrhovateľom Slovenským pozemkovým fondom proti rozhodnutiu žalovaného správneho orgánu Obvodného pozemkového úradu v Nitre sa stal účastníkom preskúvacieho konania súdu podľa § 250m ods. 3 O.s.p. Vzhľadom k tomu, že J. zomrel dňa 3.12.2006, teda zomrel v priebehu preskúvacieho konania súdu, okamihom smrti stratil spôsobilosť byť účastníkom tohto konania podľa § 246c ods. 1 O.s.p. v spojení s § 19, pretože smrťou stratil spôsobilosť na práva a povinnosti podľa § 7 ods. 2 Občianskeho zákonníka (OZ). Do jeho

hmotnoprávnych práv týkajúcich sa jeho reštitučného nároku v zmysle ustanovení reštitučného zákona, ako aj do jeho procesnoprávnych práv v zmysle správneho poriadku a v zmysle ustanovení Občianskeho súdneho poriadku vstúpili jeho dedičia a to okamihom jeho smrti v zmysle § 460 Občianskeho zákonníka (univerzálna sukcesia). Povinnosťou súdu prvého stupňa bolo v danej veci konať s právnymi nástupcami nebohého J., ktorí okamihom jeho smrti vstúpili do všetkých jeho hmotnoprávnych a procesnoprávnych práv podľa § 460 OZ titulom dedenia na základe univerzálnej sukcesie. Vzhľadom k tomu, že súd prvého stupňa v konaní nepostupoval s právnymi nástupcami ako dedičmi zúčastnenej osoby odňal im právo na spravodlivý súdny proces v rozpore s článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v rozpore s ustanovením § 107 ods. 1, 3 O.s.p.

Povinnosťou odvolacieho súdu bolo na takéto procesné pochybenie súdu prvého stupňa prihliadnuť, keďže právo domáhať sa ochrany zákonom ustanoveným postupom na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky je základným právom občana zakotveným v Ústave Slovenskej republiky.

Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 246c ods. 1, veta prvá O.s.p. v spojení s § 221 ods. 1 písm. b/, f/ O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Odvolací súd sa v tomto štádiu konania vzhľadom na procesné pochybenie súdu prvého stupňa nezaoberal vecou samou.

Najvyšší súd Slovenskej republiky o náhrade trov odvolacieho konania nerozhodoval v zmysle § 246c ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 3 a povinnosťou súdu prvého stupňa v novom rozhodnutí bude opäť rozhodnúť o náhrade trov konania vrátane náhrady trov odvolacieho konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

V Bratislave, dňa 22. septembra 2010

**JUDr. Zdenka Reisenauerová, v. r.
predsedníčka senátu**

Za správnosť vyhotovenia:
Peter Szimeth